

KREŠŤAN

POLITICKE A SPOLOČENSKE KATOLICKE NOVINY

VYCHADZAJÚ KAŽDÚ NEDELU NA 16 STRANÁCH.

Predplatná cena:

Na celý rok . . . . . 2 zl. — kr.
 Na pol roka . . . . . 1 „ — „
 Na štvrt roka . . . . . — „ 60 „

Jednotlivé číslo 4 kr.

Majitelia a vydavatelia:

MIKULÁŠ LEPSÉNYI
 a **GERHARD NÉMETH.**

Redakcia a vydavateľstvo: V Budapešti
 VIII. ker., Práter-ulica 44.

sem sa majú posielat predplatky, jako i dopisy do novin, ohlášky a náhodné reklamácie. Cena jedneho 5 stĺpcového malého riadku je 10 kr. Rukopisy sa naspák nedávajú.

Šťastlivé deti.

A či mi ozaj dáš facku?

S úprimnou dôverou prosíme priateľov našich zásad, aby naše noviny s apoštolskou horlivosťou rozširovali, pokiaľ semeno našich vznešených úmyslov len tak budeme môcť rozsiať široko a sebe budúcnosť zabezpečiť

Krešťania! kupujte len u krešťanov!

Revízia.

Naša liberálna vláda sa ukrutne proti krajine a jej dobrobytu prehrešila, keď sa do nového cirkevnopolitického smeru dala. To uznáva dnes každý rozumný človek, to dokazujú každodenné skusenosti života, ako to každý cíti, kto počínanie terajších civilných matrikárov zblízka pozoruje a zná, o tom svedčia i samí vládni úradníci, ktorí odpomoc pýtajú proti zlým následkom týchto zákonov. Najmä takzvaný zákon o inkonfesionalnosti (beznáboženstva) je strašne škodlivý a zkazonosný, ako to i samé kalvínske a luteránske dúchovenstvo na svojich okresných shromaždeniach vyslovilo a odpomoc tomuto nebezpečenstvu žiada, lebo dľa toho zákona bárs ktorý občan má právo zo svojej cirkvi vystúpiť a potom do žiadnej vstúpiť, a tak môže žiť i deti svoje vychovávať bez krstu, bez kostola, bez kňaza, bez Boha, lebo mu to spomenutý zákon tak dovoľuje. A že také pokolenie sa z takýchto ľudí vychová a čo má od ných vlast a človečenstvo očakávať, to si sami ľahko predstavíte. Ovocie tohto zákona sa už ukazuje. Na Dolnej zemi celé obce vystupujú zo svojich cirkví a stávajú sa beznáboženskými. Patriční úradníci už upozornili na toto nebezpečenstvo našu vládu a žiadajú odpomoc. Ako sme to už mnohokrát zdelili, podžupani Báč-bodrogskej a Aradskej stolice upravili prosbu na dúchovenstvo, a ministra vnútra, aby ony pri nastávajúcej žatevnej práci robotný ľud pomocou kresťanskej viery od zastavenia práce a od nebezpečného vzbúrenia sdržovali a mu pravý stav vecí a jeho nebezpečné následky vysvetlili. Hľa toto samo v sebe dostatočne dokazuje, čo je kresťanská viera pre ľud a pre celý štát a jako strašne sa vláda vtedy prehrešila, keď proti kresťanskej viere a cirkve takto ľahkomyselne vystúpila. Veď len kresťanská viera je to, čo pomaly a krotkým spôsobom ľud učí, že netreba hneď zúfať a nádej ztratiť, ale s pokojom a sebazaprením na tom pracovať, aby si stav svoj polepšil. Že tak treba deti vychovávať, tak treba odrosteným zmýšľať, že len po čestnom živote dostanú odplatu od Boha. Nech žijú šlachetný, úprimný rodinný život, nech sa chránia pýchy života, žiadosti smyslov a vtedy vyžijú, pretože sa príroda s málom uspokojí. Treba sa späť vrátiť na cestu cností, čo je ale len pomocou náboženského, zbožného živobitia možno.

Toto je kresťanský socializmus. Toto musí i sám štát učiť, poľahky v takomto účinkovaní

nesmie cirkev hatiť, pretože s týmto i svoju bytnosť znebezpečuje. Avšak toto mravné znovuzrodenie je len pomocou revízie možné, ktorá musí predovšetkým odstrániť všetko, čo k bezbožnosti príležitost poskytuje. Toto sú v prvom rade tie štátne zákony, čo v rovnej protive s vierou stojá, ako zákon o beznáboženstve.

Na tento zákon vzťahovala sa interpellácia opáta Molnára, ktorá je len následkom tých zásad, ktoré ľudová stránka do zákonodarstva vniesla, aby dávala pozor a pri každej príležitosti upomínala vládu, že bez Boha a viery nieta štátu, nieta spoločnosti, ale socializmus a anarchizmus.

Tu nižej podávame patričnú reč a interpelláciu

opáta Jána Molnára

straníva sotrenia zákona o beznáboženstve 8. júla v snemovni povedanú.

Ctená Snemovňa!

Pred niekoľko týždňami keby bol dakto o zastavení práce žencov interpelláciu zadal, p. minister orby by to bol za nevlastenectvo držal a označil. A hľa ja teraz predsa osmeľujem sa o tomto hovoriť, veď protivná stránka nás ľudákov celkom v netečnosti necháva. Totižto dotedy hlásala proti nám žalobu nevlastenectva, zradenia vlasti, povstania, urazenia veličenstva a druhých takýchto vecí, že sme na to pomaly privykli ako Turek na fajku a tolko na to dbáme, ako spačkovia a drozdy na strašidlo (smiech na ľavej a krajnoľavej strane), na ktoré zhola ništa nedajú, ba ešte si naň sadnú a veselo na ňom čvirikajú.

Avšak rozumiem, prečo je ctená vláda rozčúlená (Pohyb na pravej strane), keď tieto veci pretriasame a preto chce spomenutím nevlastenectva všeobecný pozor od tohto predmetu odstrániť, rozumiem — hovorím — lebo i hostinský o inom rozpráva a tára keď sa od neho drahú cenu vína pýtajú a ani desiatemu človeku sa neľúbi, keď mu pravdu vyčítajú. Nuž nech sa nebojí p. ministerský predseda (Pohyb na pravej stránke) že veľmi tmavými farbami liečiť chcem naše spoločenské, najmä ale národohospodárske pomery, lebo načo čerta na stenu malovať, keď sa už i beztak zjavil, (Vyjasnenosť) v podobe zastavenia žatevnej práce a druhých robotníckych vzbúreností.

Toho nech sa p. minister-predseda neobáva, že mi musí počet skladať z preliatej krvi a vyhasnutých životov, pretože to, či

žandári správne, potrebné a zákonne pokračovali vtedy, keď ľudí strielali, som ani nezkúmal, a ani súdiť o tom nechcem. Len jedno viem, a to je to, že s bodákmi možno ľudí poprekáľaf, ale nemožno zásady a nauky utlačiť a utajiť, a veru robotníkov tieto vedú. (Pohyb na pravej strane). A ktoré sú tie zásady, podľa ktorých pokračujú? Práve tie, ktoré i samá liberálna vláda v ohľade filozofickom, politickom a administratívnom nasleduje, najmä tieto tri, a síce: zapieranie auktority (vážnosti), stupňované odstránenie náboženského ducha zo zákonov a nesprávne hájenie veľkého kapitálu hnutelného, ktorý hnutelný kapitál považuje zem za kúpny článok a dľa možnosti vykoristiť sa ho vynasnažuje, a keď ho už náležito vykoristil, ako odhodok bársakého druhého tovaru, dľa možnosti ho zpeňaží.

Toto sú tie zásady, ktorých následky robotníci pre seba zľahujú a ktoré z týchže tak nasledujú ako z víchru búrka, z búrky prietrž oblakov a z prietrže oblakov povodeň.

Avšak zdá sa, že na obzori už svitať počína.

Pred niekoľko dňami totižto podžupán báč-bodrogskej stolice jeden obežník, poľažne prosbopis upravil na pánov duchovných, dľa ktorého ich prosí a vyzíva, aby s učením viery na robotníkov učinkovali a ich k pokoju a uspokojeniu priviesť sa vynasnažovali. Veľmi je pekná taká náboženská horlivosť so stránky patričného vládneho úradníka, avšak ani zďaleka nedostačí, lebo kto nechce látať-plátať, ale dôkladne lepšiť, ten má nielen daktoré listy na jedovatej rastline zlomiť, ale najprv sám koreň zkazy musí silnou rukou vytrhnúť.

Práve preto, ponevác verif nemôžem, žeby v ústrojnosti štatnej nedorozumenosť panovala, alebo žeby o tom, čo nohy a ruky: títo nižší sluhovia konajú, hlava, tojest vláda nič nevedela; práve preto, ponevác nemožno mi verif, že by vláda tak ako jej nižší úradníci nenahliadla, že je stav takto neznesiteľný, že náboženského ducha pestovať treba, že treba sa zpät vrátiť k tým základom, na ktorých je táto vlasť stavaná a na ktorých cez 9 stoliť obstála; ďalej, ponevác uverif nemôžem, že by vláda nechcela svojim nižším úradníkom pomocou prispešť pri veľikej práci v zpätuvezení nábožného ducha a práve preto, ponevác nemôžem uverif, že by ctená vláda teraz nenahliadla, že už prišel čas, aby novšie cirkevnopolitické zákony, obzvláštne ten o beznáboženstve pojednávajúci — ktorý je opravdivou odmenou pre odstránenie nábožného ducha zo srdca veriacich — odvolala, sotrela, veď tí

prácu zastávajúci ženci a druhí vzbúrení robotníci práve z tých sú sobratí, čo ich razom 20, 30, 90, 100 vieru zapredá a „beznáboženskými“ zostanú; ponevác — opakujem — ja toto všetko uverif nemôžem, som tak smelý k p. ministerskému predsedovi a k celej vláde nasledujúcu interpelláciu (vyzvanie) zadať (čítať):

Interpellácia k ctenému pánu ministerskému predsedovi a celej vláde:

Ponevác podžupánom Báč-bodrogskej stolice po tieto dni vydaný obežník, poľažne na duchovenstvo upravený prosbopis dokazuje, že už i vládni úradníci začínajú nahliadať, že bez pestovania nábožnosti spoločenský poriadok udržať nemožno, účtivo sa pýtam pána predsedu vlády a celú vládu:

Či už zamýšľa a kedy zákonný návrh na sotretie nových cirkevnopolitických zákonov a zvláštne na sotrenie zákona takzvaného „beznáboženstvo (inkonfessionalismus)“ dovoľujúceho pred ctenú snemovňu predostreť?

Predseda: Pánovi ministrom sa táto interpellácia na známosť dá. — Následky uvidíme!

POLITICKE CHÝRY.

Bánffymu už chrapí. Opozícia už te až 4 týždne čestný a mužný boj vedie oproti vládnej stránke stranivá §. 16 ho a cukrovej odmeny a na budúcnosť sa tiež nijako poddať nechce. Preto ministerpredseda Bánffy 13. júla do Viedne ku kráľovi na audienciu odcestoval, aby mu predložil a odobrenie dostal na tie prostriedky, s ktorými on protiviať sa mu stránky v snemovni premôcť chce. Ako novinky píšu, pán ministerpredseda zamýšľa protiviať sa snemovné stránky tak premôcť, že hodlá poludnie a večerné zasadnutie uviesť, aby tieto otázky skorej odbavil. Ale čo s tým docielí? To, že sa opozícia ešte sunej držať bude a mu neupustí. Spomenuté zákonné návrhy sú ešte ani vo všeobecnosti pojednané neni, i to ešte môže týžden potrvaf, keďže každý vyslanec, čo resolučný návrh zadá, má právo ešte raz rečniť.

A potom kdeže je podrobné pojednávajúce, to ľahko pretrvá až do jasene. Veru je pán Bánffy už v klepci, a včilek sa z neho ani nevyslobodí, jestli opozícia nepopustí, ako aj vskutku nepopustí. Už mu je koniec, no, mal on už prv dokonať, veď to dávno zaslúžil. Hja, i malí a slabí moc vykonajú, keď sa spolu chytia a držia. A keby on to predostrel, že by držali dvoje zasadnutie cez deň, o samej tejto otázke 40—60 vyslancov z opozicionánej stránky budú reč držať; a ponevác k tejto istej otázke aj z vládnej stránky musí kolko-toľko rečníkov vystúpiť, toto samé pojednávajúce bude aspoň jeden celý mesiac trvať, tak že Bánffy na smiech celého sveta musí preto zadakovať, že chce dve zasadnutia cez deň.

Netrpezliví cukroví fabrikanti. Cukrových fabrikantov to strašne mrzí, že sa ten zákonný návrh o cukrovej odmene toľko pojednáva, lebo oni už

ledva čakajú na peniaze, ktoré sa im z tohto dať majú. V židovsko-liberálnych novinách „Pester Lloyd“ tuho napádajú Báffyho, že je nešikovný, keď to nevie previesť. Pravda, im o kožu ide, lebo takto čas ubieha a oni polročnú cukrovú odmenu pre toto oddálenie nedostanú. My na toto len tú poznámku máme, že sa sa tej cukrovej odmeny už dosť nalízali, že im trošku vystala alebo že ju im celkom vezmu, aby si od tej sladkosti veľkej žalúdk nezkažili. Môžeme už očakávať, že v budúcnosti táto cukrová odmena celkom odpadne a že aj u nás cukor bude lacnejší tak, ako je v celej Európe.

Rakúske nepokoje. V Rakúsku sú teraz medzi Nemcomi a slovanskými národmi veľké nepokoje pre takzvané nariadenie jazykové. Pôvodcami týchto nepokojov sú židia a liberáli, ktorí nechcú v Rakúsku bývajúcim slovanským národom tie rečové práva ponechať, ktoré im zákon ubezpečuje. Židi a liberáli takto robia spor a nenávisť medzi Nemcomi a Slavianmi a huckajú ich na seba. Rakúsky snem tiež pre toto nymi zapríčinené huckanie musil svoje zasadanie do jasna vyzdvihnúť. Po tieto dni títo liberálni vlastenci i shromaždenie vydržovali, na ktorom sa všeliaké výstupnosti prihodily. Ako z Viedne teografujú, postavenie ministerpredsedy *Badeniho*, je veľmi neisté, následkom týchto treníc. Za jeho nástup u spomínajú grófa *Mervella* miestodržiteľa tyrolského.

Schôdzka panovníkov. V Tate na vojenských cvičbách v jaseni vydržiať sa majúci, ako to z Viedne oznamujú, náš kráľ bude Vilhelma II-ho cisára nemeckého, Alberta kráľa saského, Karola kráľa rumánskeho a Alexandra kráľa srbskeho ako hostov prijímať.

Europa začína s Tureckom poriadok robiť. Turci sa akosi len okuňajú s Gréckom pokoj uzatvoriť, rady by mu s dlhým odťahovaním uzavreia pokoja značnú časť zeme odobrať. Preto Jeho Veličenstvo *náš kráľ* poslal telegram sultánovi, v ktorom ho oslovuje, aby s Gréckom čím skôr pokoj uzavrel. Podobného obsahu oslovenie mu poslali i druhí panovníci Európy. Z tohto si môže Turek to poučenie vziať, že veru dobre bude tej veci už raz koniec spraviť, lebo s celou Európou sa žartovať nedá a že keď to nespraví po dobrote, že ho k tomu vojennou zbraňou prinúti. Čo mu veru nikto neželá.

Krajinský snem.

Všeobecné pojednávajúce o cukrovej odmene ďalej trvá. Vláda si nevie rady s opozíciou. Odpovedať nemôže, lebo sa nedá proti jasným a silným dôkazom rečníkov opozicionálnych. Preto ani nemôžeme z vládnej stránky žiadnej reči podať. — Z ľudových vyslancov tu podávame dve reči, Mikuláša Lepšényiho a Štefana Rakovszkého, z ktorých vysvitá, že ľudová stránka zaslúži toto pekné meno, lebo ozajstné záujmy ľudu jak telesné tak i duševné, zmužile a čestne zastáva, že veru svedomie a záujmy ľudu nezapredá a za groš nemlčí, ako to liberáli pri masných hrncoch činia. Sláva

takej stránke! Jej budúcnosť je istá, lebo ľud raz príde na to, kto mu chce dobre a kto zle, a potom sa strase tých nesvedomitých gšeftárov, a s touto stránkou príde ľud k svojmu právu a krajina k blahobytu.

Reč Štefana Rakovszkého

v záležitosti cukrovej dane 12. júla v snemovni povedaná.

Ctená Snemovňa! Dlhú som rozmýšľal nad tým, z akej príčiny vládna strana k tejto otázke behom troch týždňov iba dvoch rečníkov vyslala. Nedávno som čítal, že Františ Herceg preto nechcel jednu omilostenie pýtajúcu prosbu podpísať, pretože to jeho politické stanovisko nedovolí. Teraz vidím, že na druhej strane každý má také politické stanovisko a preto všetci tak hlboko mlčia (Smiech na ľavej strane.) Opozíciu mlčiaca vláda na stránka upodozrieva a žaluje, že z tvrdohlavosti a samovôle nechce tento zákonný návrh prijať. — Voči tejto obžalobe rečník prečíta slová Kolomana Tisu z roku 1872 ho, ktoré on sám pri podobnej príležitosti povedal: *Ústavnosť je veľký poklad, ale prestane ním byť, keď také zákonné návrhy chcú previesť, ktoré okrem jedného človeka nikto nechce.* Avšak Tisa si ešte viacej dovolil, on ro no hášal oprávnenosť obštrukcie (protivenia sa) Keď vládna strana teraz opozíciu pre protivenie sa upodozrieva, nech vezme do ohľadu, že to isté robil a schvaľoval pred tým jej vodca Koloman Tisa. (Súhlas z ľavej strany.)

Čo sa národohospodárskych obáv týka, rečník vidí najväčšie urážky v dvoch ným prečítaných paragrafoch tohoto zákonného návrhu. Význam jedného paragrafu je: ty daň platiaci ľud, na miesto 11 zlatkovej potravinnej dane pozatým budeš panti 13 zlatkovú. Preto? Na to odpovedá druhý paragraf: preto aby tí millionári-fabrikanti namiesto 5 millionov 9 millionov zlatých odmenu dostali. (Pravdu má! Tak je! na krajnolavej strane) Teda, ctená Snemovňa, my máme napomáhať a dávať fabrikantom millionárom a chudobnému ľudu, čo znamená čo do ist položiť a hladuje, tomu máme brať a škodiť? Toto ja nikdy za správne držať nemôžem.

Tieto dva paragrafi ctená Snemovňa, veru odzrkadľujú vaše pochopy o socialnej otázke. (Tak je! Tak je! na ľavej strane) Na jednej strane na ľud farchy kláši, na druhej ale veľký kapitál a mocných všemožne podporovať — to je vaše heslo. Ten veľký kapitál, ktorý je nikdy není nasýtený, ktorému čím čiac dávame, tým je hladnejší a smadnejší (Tak je! Tak je! na ľavej strane) Nečudujme sa potom prečo u nás kosec kosu skladá a malý hospodár hyne pod farchou ukrutnej dane.

Ja, ctená Snemovňa, tento veľký kapitál odmenou podporovať nechcem, lebo tento veľký kapitál len peniaze si váži a nie človeka, človek a jeho sila sú len kúpny tovarom a podľa tohto s ným zachádza, nie ako s Božím stvorom, spolubližným svojim, ktorý chce žiť a má práve tak právo k životu ako tí veľkokapitalisti.

Ja, ctená Snemovňa, i v ostatnom robotníckovi vidím svojho spolubližného, do ktorého Boh iskrú všetkého dobého a šľachetného vložil a že a toto v ňom vyvinuť nemôže, tomu sú terajšie neblahé po-

mery na príčine, ktoré vy zastávate. (Živý súhlas na ľavej strane.)

Rečník potom ďalej pojednáva spomenutý návrh so stanoviska hospodárskeho. V ozname výboru peňažitých záležitostí stojí, že aby sa tento návrh čím skorej previedol, ponevác oddalovanie veľmi poškodí sadeniu cukrovej repy a poľnohospodárskym záujmom. To není pravda. Na Morave a v Sliezku pred niekoľko rokmi cukroví fabrikanti k svojmu obyčajnému figlu sa obrátili, uzatvorili kartell, že kupnú cenu repy o 10 krajciarov znížia. Na to patriční poľní hospodári ale osvedčili, že za takúto cenu nemožno cukrovej repy sadiť. Cukroví fabrikanti si mysleli, že celé poľné hospodárstvo je pre sadenie repy pripravené a že sa repu pestujúci hospodári poddajú. Avšak vec veľmi čudno vypálila. Tamejšie hospodárske spolky na toto tak odpovedaly, že sa usniesly na tom, že ony repu nie o 10 krajciarov lacnejšie, ale o 10 krajciarov drahšie sadiť môžu a budú. Cukroví fabrikanti to neprijali a v ten rok tam repy nesadili. Následok toho bol ten, že na tretí rok cena repy o 50 krajciarov postúpila. Tak hľa sa tam cukrovým fabrikantom prihodilo. Nech sa z toho i naši poľní hospodári učia. (Živý súhlas s ľavej a krajnoľavej strany.) Nech uzatvorí kartelle poľní hospodári naši tak ako moravskí a uvidia, že nie oni za cukrovými fabrikantmi ale cukroví fabrikanti za nimi chodiť budú. (Živý súhlas s ľavej a krajnoľavej strany.)

Na konci svojej reči rečník zadal ustálený návrh svojej stránky: aby sa tento zákonný návrh s denného poriadku sňal, ponevác je on pre krajinu celkom isto škodný, ako to i samá vláda uznala.

Reč Mikuláša Lepsényiho

v snemovni 14. júla povedaná.

Ctená Snemovňa! Prítomná otázka o cukrovej odmene je jedna z tých njsťažších otázok a vládna strana predsa ani len za hodné nedrží na naše dôvody odpovedať a ich podvrátiť. Možno si myslí, že sme není na toľko vzdelaní, že by sme túto otázku pochopiť môhli — ale vtedy je vašou povinnosťou nám ju základne vysvetliť, a nie tak hlboko mlčať. Konečne my nemôžeme tak chytro pochopovať, ako vy, z medzi ktorých jedon-druhý na základe *lekárskeho vysvedčenia* prišiel do Snemovne. (Smiech.) Vláda sama uznáva tento návrh za škodlivý, zlý a predsa naň hlasuje... Františ Sima: tak ďaleko ich nepustíme, aby ho odhlasovali! — Wekerle už r. 1888-om vyslovil sa, že monarchia na londýnskom sjazdi proti odmene postavila sa. Ale veď odmenu nikto neháji, ani minister, ani referent, ani výbor. Keď odmena škodí... Julius Leszkay: pri voľbách osoží! prečo ju chcú ponechať? Tento zákonný návrh je nie návrhom spravodlivosti. Chudobný človek nemá z toho osohu. Veď ten chudobný človek, čo cez rok ani jeden kilogram cukru nestrovil, tiež má odmenu platiť bohatému cukrovému fabrikantovi? To není po spravodlivosti. (Hlučný súhlas na ľavej strane.) I en musí odmenu cukrovú platiť, čo cukor nikdy nejie.

Hospodár musí svoju repu za to predat, koľko mu chce fabrika za ňu dať. Pestovanie repy s postúpením robotnej mzdy vždy väčšie výdavky požaduje. — nesprávne je teda pestovanie repy takýmto neprirodzením spôsobom zväčšovať. Jesli chce vláda ho, spodárom pomáhať, nech donese daň od výrobku. (Súhlas na ľavej strane.) Keď on tento návrh pri roz-

počte učinil, to mu odpoveda'i z vládnej stránky, že by vtedy novinkár s novinkárskym článkom daň splácal. Veď vládou podporované novinky svoju daň i dnes s článkami platia s ktorými slávnu vládu chvália. (Smiech.)

Keď je táto odmena dobrá pre robotníkov, prečo vzrásta vystehovanie sa do Ameriky? Robotný ľud musí sa preč vystehovať, kiežby by ste sa vy radšej do Ameriky prevetraf išli! Jestli chce vláda hospodárom repu pestujúcim na pomoc prispieť, nech ustáli najnižšiu cenu repy!

Dokážte vy, že tento zákonný návrh záujmom robotníckym a hospodárskym slúži, a my sa vám pokloníme. Avšak vy ste onemeli, so svesenou hlavou očúvate zasadnutia. My by sme mužama byť prestali, keby sme sa vám bez dôkazov poddali! (Tak je! na ľavej strane.)

Tento návrh je len pre millionárov fabrikantov osožný. Cukroví fabrikanti sú millionári, načo tím podpora, najmä keď sú to cudzí Rakúšani? Máme my chudoby doma dosť, čo nemá zavše ani kus chleba do úst vložiť. — Ludevít Láng uznal, že pod titulom odmeny viacej platíme v prospech rakúskeho priemyslu. Či to dovoľuje vlastenectvo, aby sme my z biednych halierov nášho úbohého ľudu tisícami zaplňali vačky bohatých rakúskych fabrikantov? (Tak je! na ľavej strane.)

Predný rečník vlády, Arányi, tvrdí, že odmena riešiť bude aj socialnú otázku. Odvoláva sa na robotníkov v tehliarskyck fabrikách a číta jedni socialistické noviny, v akej biede sú títo robotníci postavení. Ján Hock: Opravdiví bielotvári otroci! Mikuláš Lepsényi: Pokiaľ budú takéto pomery trvať tým nie 9, ale ani 900 millionová odmena nespomôže.

Konečne osvedčuje, že otáznvy zákonný návrh o cukrovej dani neprijíma, ponevác je to na škodu poľného hospodárstva. Zadáva resolúčný návrh: *aby sa bursová daň uviedla a pozemková daň znížila*. Pokiaľ tieto dve veci nevybavia, dotedy nech tento otáznvy návrh o cukrovej dani vyzdvihnú.

Strajk.

Už týždne donášajú noviny zprávy o tak zvaných „strajkoch“, t. j. o zastavení práce dolňozemských koscov. Dolňozemskí sedliaci, pobúrení peštianskymi socialistami, nechcú kosiť veľstatkárom zbožie vzdor kontraktov, ktoré boli už okolo Vianoc porobili. Vládne noviny usilujú sa polozenie v čim priaznivejšom svetle ukázať, ale dopisy z dolňozemska prichodivšie svedčia o veľkom rozmere zastavenia prác.

Keď si tak pomyslíme, že len nedávno pred rokom, kosba šla celkom v pokoji, že doba žatvy bola doba veselá; medzi suchot sofatých bíl, medzi cveng kosí miešal sa veselý spev dievčat a žien a gazda s obľubou a radosťou hľadel na zkosené riady, na jeho jedinu nádej. Za rok jak sa to zmenilo! — Klasmí bohaté nivy stojá, ako osiralé, nemá ich kto podžinať; tí nedávno veselí kosci bočia od práce,

na miesto kosí teraz žandárske a vojenské bajonetty skvejú sa v lúči slnca a na miesto veselého spevu znie komando, krik a lárma, preklínanie a rúhanie. — Ozaj čo je toho príčinou?

Povedal to pred rokom jedon ablegát, že ten teraz v Uhorsku panujúci duch privedie krajinu alebo do anarchizmu (všeobecného prevratu) alebo do konečnej záhuby. Prvý bod sa už vyplnil; anarchia, všeobecný prevrat, neporiadok je už tu, a jestli to ďalej potrvá, príde aj konečná záhuba, lebo božie mlyny pomaly melú, ale isto.

Ten teraz panujúci duch beznáboženský je príčinou tých zbúr na dolnozemsku. Keď sa rokovalo na sneme o zákone bezkonfesionálnosti, ktorý dovoľuje, aby kto chce nepatrí do žiadneho náboženstva, ale si žil, ako tie zvery po horách, vtedy upomínali svedomití vyslanci a novinkári liberálnu vládu, aby si dala s tým zákonom pokoj, lebo víchor seje a búrku bude žať. Vláda a jej verní v mene liberalismu žiadali si tento zákon. Už ho majú aj jeho včasnie ovocie.

Tisíci sú už na dolnej zemi, ktorí vystúpili z cirkve, do ktorej patrili, žijú bez náboženstva, viery, Boha. A potom sa máme čo diviť, že takí bez Boha žijúci ľud, keď vidí tú krivdu, ktorú s ním páchajú, tú nespravodlivosť, ktorej sa oproti nemu dopušťajú, to utláčanie, ktoré je jeho podielom, hovoria keď to všetko, vidí a zkusíť musí, že nemá kto ho obrániť, nemá ho kto zastáť — ani ten Boh, ktorého s milosťou liberálnych ministrov shodil z neba a do blata utlačil — chopí sa toho prostriedku, ktorý mu je pri ruke, chráni sám seba, ako vie. A žiaľbohu vždy sa najdu zlým duchom posadlí ľudia, ktorí biedu využítujú ku tomu, aby ich búrili, našťvali oproti tým, ktorí sú bohatí a majetní, aby potom oni mohli v kalnom ryby loviť.

Cirkev prenasledujú, v účinkovaní ju hľadajú, kdežto dvatisícročná zkusenosť svedčí, že jediná cirkev bola v stave pokoj, poriadok, spravodlivosť uviesť a udržať. Kňazov hlásateľov učenia cirkve uväzňujú, pokutujú. Ale hľa pomsta je im za pátami. Tie okovy, ktoré dľa ich tvrdenia, sobrali z rúk a nôh v náboženskej slepote (?) väzúceho ľudu a kladú ich na ruky kňazov a cirkve, neutlačili jej účinkovanie, ani tie ruky kňazské neokypely, hej ale tie okô oslobodené ruky ľudu pozdvihly sa oproti svojim osloboditeľom (?), oproti liberálom!

A keď im teraz strecha nad hlavami horí, posielajú kopy žandárov a vojakov, aby na úzde držali tu ľudú zberbu a prinútili ju ku

práci. Ale tých, ktorí neznajú vyššieho cieľu, ktorých neviaže svedomie, tých veru bodáky a okovy neprevládzu, len rozhoršia, rozdrážia, čo sa aj skutočne deje.

V zúfánlivosti svojej, vidiac že mocou a silou nevládzu, obrátili sa zase len ta, kde by ani hladet nemali bez pýru haňby, obrátili sa, ku tej potupenej, zhanobenej, ku tej ľud osprostujúcej, vo tme blúdu väzucej — to liberálne výrazy — cirkve, a ju prosia aby im prišla na pomoc, aby sa smilovala nad nimi, bo už je zle s nimi, teraz kričia, ty cirkev, vy kňazi ratujte nás, bo hynieme, more rozbúreného ľudu ide nás zapláviť, a my vieme, že pomoci inde niet leda u vás! Kto čím hreší, tým trestaný býva.

Jeden slúžny s poníženou prosbou sa obrátil na kňazov, aby oni ľud upokojili, aby ho presvedčili o zlých výsledkoch ich chovania. Daromný jeho prosbopis. Kňazi i bez toho vedia a znajú svoju povinnosť, oni i poteraz ľud vyučovali, ku dobrému privykali, ale čože, keď ste ho vy po krčmách najmä počas kortešáčiek kazili, proti cirkve, najmä proti kňazom búrili, učili ste ho, aby im neveril, a teraz chcete, aby on mal dôveru ku nim, aby im veril? Veď keď ste vy s vašim štátom jediní dobrodinovia ľudu, jeho spásou, nuž spaste ho ak viete. Ale čo ste nasiali, to teraz zchádza, čo? A keď vás ide priváľ smiesť: dobre sa však tej večne trvajúcej, nesklatitelnej skaly sv. Petra chytiť, aby vás oslobodila, a keď vás oslobodí, aby ste zase zúrivejšie proti nej brojili?

Druhý slúžny zase prisno zakázal, aby po istých gazdovstvách v nedeľu nepracovali, ale aby ju zasvätili. Hľa jak naučí bieda aj sviatky svätí, aj modliť sa. Ten slúžny len teraz zbadal, že aj v nedeľu pracujú, len teraz mu zišlo na myseľ zákon o nedelnom odpočinku skutočne do života uviesť. Predtým nebolo na to času. Voľby, kortešáčky, falšovanie menoslovov zaujali celý čas úradníkov, kto by sa bol staral o robotníkov a o nedeľu. Teraz by sa i britvy chytili.

Z toho všetkého len to vysvitá, že každá krivda oproti cirkve páchana sa pomstí, a že tí, ktorí proti cirkve najväčšmi broja, prinútení bývajú o jej ochranu sa uchádzať.

Liberáli zkazili celú krajinu, zhnusili každý kútik, a tým činom nepokoj, nespravodlivosť, biedu, núdzu, žobrácku palicu udomácnili u nás. I náboženstvo za nepotrebné vyhlásili. A teraz o pomoc pýtajú v mene náboženstva!

Liberáli mnoho zlého ste natropili, a to zlô sa rúca na vás, ide vás zničiť, ako všade po svete. Bodaj vás umorilo, zničilo potom len

nastane zase pokoj, spravodlivosť, a po tých dolňozemských zlatým klasom posypaných rovinách zase sa bude rozliehať veselý hlas spevu. Dajže Bože!
Jablonovský.

Katolícka autonómia.

Písal: dr. *Ondrej Marsoušky* krajinský vyslanec.

Pohyb volieb do katolíckej autonómie sa už po celej krajine započal. Od 24-ho júna do 1-ho júla všade spísovali katolíckych voličov. Onedlho bude i voľba autonómických vyslancov.

To už posaváď každý človek vidieť môhol, že pokračovanie v tejto autonómiekej voľbe nakoľko je spravodlivejšie nežli zákony o ablegátskych, stoličných, a obecných voľbách pojednávajúce. Pri autonómiekej voľbe len na to hľadia, či je patričný katolícky veriaci už 24. rokov starý či nestojí pod trestnou obžalobou, alebo či je neni chorý na rozum? Ináč také isté volebné právo má majiteľ viac tisíc jutár obsahujúceho pánstva, ako chudobný žobrák. Pri tejto voľbe sa nepýtajú, koľko dane dakto platí, pri tejto voľbe nezhabú chudobnému voličovi hlasovacie právo preto že „vy ste ešte vlanejšej dane névyplatili“!

Avšak pozrime sa ďalej, aká úloha čaká na zvolíť sa majúcich autonómických vyslancov, poťažné autonómický kongress (sjazd)?

Vlastne čože je to tá *autonómia*?

Autonómia poslovensky toľko značí, ako *samospráva*. Samospráva ale to znamená, že istá spoločnosť svoje záležitosti pod dozorom vrchnosti sama vybavuje pomocou svojich ľudí, ba sama vybavuje i tie záležitosti, s ktorými ju vrchnosť poverí.

I obec má svoju samosprávu. Veď známo, že obecné záležitosti predstavenstvo a zastupiteľstvo samo vybavuje, a stolica iba doziera na obecné spravovanie majetku a na vybavenie druhých vnútorných stoličných záležitostí. Podobne i stolica vládze samosprávou. Stoličné valné shromaždenie, tohože výbor spolu so stoličnými úradníkmi samostatne vybavujú tie všeliaké verejné záležitosti, ktoré sa na území stolice prihodia a požadujú, aby ich dáka vrchnosť vybavila. A obec taktiež i stolica okrem svojich nesčíselných vnútorných záležitostí, na ňu štátom sverené povinnosti vykonáva. Tak inkasovanie daní, assentírku a iné mnohé administratívne záležitosti, ktoré najväčšie záujmy štátu tvoria.

Ale u nás nie len právomocnosť a obce vládnu autonómiou čili samosprávou. Tu sú protestantské vierovyznanie, ktoré od stoličiek pod ochranou krajinských zákonov neprekážano sami vybavujú všetky svoje cirkevné záležitosti! Ustália spôsob správy a sriadenosť svojich cirkví; na sjazdoch, dištriktuálnych shromaždeniach svoje náboženské, cirkevné, základné

a školské záležitosti sami vybavujú a pomocou zo svojich kruhov vyvolených úradníkov riadia všetky záležitosti jejich vierovyznania týkajúce sa! A do týchto záležitostí druhé, do patričného protestantského vierovyznania nepatriace osoby nikdy a v nijakom páde miešať sa nesmú, výmuc vrchnosť vlády, ktorá ale iba na to smie dozierať, či sa patričné náboženstvo proti krajinským zákonom neprestúpilo.

A práve tak je to i pri obecnej a stoličnej samospráve. Ktorá obec, ktorá stolica by to strpela, keby sa dajaký ta nepatriaci človek do jej záležitostí chcel miešať? Ani jedna!

Rímsko-katolícké náboženstvo podstatne sa delí i ohľadom sriadenosti od protestantských vierovyznaní. V katolíckej cirkve kňazská a cirkevná moc panovania nie všetkým veriacim, ako u protestantov, patrí, ale výlučne len pápežovi, biskupom a vysväteným kňazom, ktorí tento svoj úrad dľa nepremenniteľnej sriadenosti cirkve konajú. Avšak mimo týchto duševných záležitostí má každá cirkev mnoho a veľkých svetských záležitostí, ku ktorých vybaveniu je pričinenie sa svetských veriacich nie len možné, ale spolu i potrebné. Takéto záležitosti sú u nás katolíkov *spravovanie katolíckych majetkov, katolíckych základín, kat. škôl a kat. ústavov*. Vieme, že od časov Sv. Štefána kráľa tieto vždy uhorský apoštolský kráľ darovať právo mal. Áno, avšak panovník pri upotrebení tohto osobitného práva radcov potrebuje. Títo radcovia by na žiaden pád nesmeli byť ľudia ku katolíckej cirkve nepatriaci, ľudia iné náboženstvo nasledujúci, práve tak ako tí, čo katolícké majetky a katolícké ústavy riadia, pretože toto sú všetko také záležitosti, čo sú čisto vnútornými záležitosťami katolíckej cirkve; do takýchto ale človek druhého náboženstva nemá sa vôbec nič starať.

A predsa čo vidíme v našej vlasti? To, že tieto celkom vnútorné záležitosti deväť millionov katolíkov nekatolíci, žiadne náboženstvo nevyznávajúca vláda vybavuje!

A tak je toto položenie práve tak bezzákonné, ako aj reznositeľné a úražlivé pre cirkev katolícku!

Znesiteľné bolo toto položenie do roku 1848-ho, pretože dotedy katolícké náboženstvo bolo *štátnym* náboženstvom a tieto katolícké záležitosti Jeho Veličenstvo cestou jedného zo samých katolíkov pozostávajúceho — zčiasťky kňazského, zčiasťky svetského — poverenictva sám vybavoval. Avšak neznesiteľný stav je to, že dneska jedno nekatolícké ministerstvo vybavuje najväčšie svetské záležitosti cirkve katolíckej!

Avšak tento stav je i protizákonný. Ponevác zákonný článok XX. z roku 1848-ho v Unorsku medzi všetkými zákonito prijatými náboženstvami rovnoprávnosť vyslovil a s týmto nám katolíkom právo dal k tomu, že i my na čele s Jeho Veličenstvom naším kráľom utvoriť môžeme takú katolícku samosprávu, ktorá je od ministerstva práve tak samostatná,

ako na príklad protestantskej cirkve, a ktorá práve tak samostatno vybaví naše svetské záležitosti, ako to spomenuté cirkve činia.

Teľy práve spôsob tejto tak veľmi potrebnej katolíckej samosprávy, čili to, ako má katolícke spoločenstvo pri vybavení svetských záležitostí cirkve katólickej účinkovať, je povolaný — pri odobrení Jeho Veličenstva — samosprávny sjazd (kongress) ustáliť.

Od r. 1848-ho vo vždy obnovujúcich sa pokusoch chcelo uhorské katolícke obecnstvo samosprávu do života uviesť. Avšak posavď bez výsledku.

I ľudová strana od začiatku vzala do svojho programu katolícku autonómiu. Ľudoví vyslanci pri každej príležitosti tiež hlásali túto otázku v snemovni a dôrazne žiadali odpomoženie tejto veľkej úračky katolíckeho spoločenstva. A hľa, po krátkom poloročnom účinkovaní mladá prenasledovaná ľudová stránka vydobila svoje prvé úspechy; Jeho Veličenstvo dovolil svolanie katolícku samosprávu sriaďujúceho sjazdu!

Hospodári a vláda.

Nekonečne úražlivá je tá nedbanlivosť a ľahostajnosť, s ktorou uhorská vláda o záujmoch hospodárstva hovorí. — Pri pojednávaní zákonného návrhu dane od cukru jednoducho tvrdia, ale dôkazmi veru nepodporujú, že tento návrh záujmy hospodárske háji. A predsi obracajme ako len možno otázny návrh, nijako z neho nevysvitne, že sa tu o obhájenie hospodárskych záujmov jedná.

Cukrová odmena činila dosiaľ päť miliónov zlatých, teraz činí už deväť. Toto prirodzeno fabrikanti, v ohromnej čiastke rakúski fabrikanti do vačku strčia. — Toto je len neni záujem hospodárov?

Cukrová daň bola dosiaľ jedenásť zlatých, teraz trinásť. Zvýšok musí ovšem obecnstvo zaplatiť. Hľadám tu je záujem hospodárov? — Nieto takého hlúpeho človeka, čo by to uveril!

To by bol záujem hospodárov, keby sa cena repy zdvihla, ale o tomto niet ani reči a pri terajších pomeroch ani byť nemôže len preto, ponač je liberálna vláda priateľom kartellov (kupeckých záväzkov).

Cukrové fabriky sa spojajú, ustália najvyššiu cenu za metrický cent repy, nad ktorú cenu vyšej neplatia. Chudobný dochovávateľ repy prinútený je tak predať svoj dôrobok, ako to tie mohútne peňažné vrecia už vopred ustálily.

To už len nikto neuverí, že fabriky do ohľadu berúc záujmy hospodára ustália ceny. Oproti natoľko znížia, že patričný dochovávateľ ešte doplacia na svoj dôrobok.

U nás na príklad kartellom ustálená cena za metrický cent repy je 70 krajciarov. Teraz už, kto pozná veľkú obštaru so sadením repy spojenú, vypočíta si pri nej vydanú robotnú mzdu, čistý ošoh mu zostane: ništ. Keď k tomu vezmeme, že pri odobratí koľko ťažkostí činia fabriky hospodárom, že pod všeliakými titulmi ešte i z tých 70 krajciarov odtiahnu, vysvitá, že hospodár doplacia.

A preto, že fabriky dorábateľov takto súžujú, máme im dať ešte väčšiu odmenu za to, že dôrobok z krajiny vyvážajú!

Toto pokračovanie volá vláda napomožením hospodárskych záujmov! Ďakujeme pekne za túto lásku, avšak si z nej nežiadame.

Jestli chce vláda za hospodárov dačo vykonať, v prvom rade nech zruší s fabrikami uzavreté kartele, v druhom rade ale nech nedvihá dane, ala nech ich zníži. Pokiaľ protivu tohto nedokáže a neučiní, potiaľ proti záujmom hospodárskym pracuje v prospech veľkého kapitálu a fabrik, potiaľ luhá, keď tvrdí, že je ten návrh v prospech hospodárov.

Už i to je veľmi podozrivé, prečo cez celú debatu mlčí vládna stránka a svoj návrh nijako neháji; nevynasnažuje sa vážne a dôkladne dôvody opozície premôcť.

Úradnícki vyslanci, bankári, fabrikanti a celý regiment židov len sa usmievajú rečníkom protivnej stránky. Čože im je reč a dôvody grófa Alexandra Károlyiho — obhajcom hospodárov je pred nymi žid Arányi. Duch čriedy panuje medzi nymi, ako Mikuláš Bartha hovorí, slepo idú za hlavným kolompošom Desiderom Bánffym, ktorý je ich modlou, ktorý je ale poníženým a pokoreným služobníkom: Rakúska, veľkého kapitálu, fabrik a najväčším nepriateľom uhorských hospodárov.

Cnostný mladík.

— Beseda. —

Priam prišiel s vandrovky. Veľmi dobrého držania bol. Kde sa len obrátil každý si ho vážil, jako zkuseného, rozumného a milého šuhaja. Toto aj zaslužil; lebo mnoho precestoval, pekne sa držal všade, uctívaj a cnostný bol, čo sa každému ľubilo. Nie tak jako mnohí tovaryšovia len v pracovaní, mozofovaní a namáhaní videl svoj cieľ, aby potom nemilobohu prehajdáchal krvopotne zapracované peniažky: lež v opravdivej striezlivosti, pobožnosti, skromnosti, sporivosti a poslušnosti, čo si ešte v otcovskom dome nadobudnu!

Ano tam doma pri boku svojej milej mamičky sa naučil toto. Ona bola pobožná, bohabojná, prive-

tivá a aj dietky svoje sa usilovala takto vychovávať. A nielen matka, lež aj otec bol takýto; on videl tie najdrahšie poklady v dieťkách svojich, ale len tak, jak budú nasledovať príklad jeho v živote a bohabojními budú. Veľmi dobre znal príkazy viery svojej. Každú nedeľu, každý sviatok, každú slavnějšíu príležitosť chodil do kostola na veľkú omšu a kázeň, a velikonočný spoveď by si nebol zameškal ani za celý svet. Bol pracovitý; nezaháľal nikdy, leto prácu za najväčšie dobro človečenstva držal, s ktorou človek nielen že sa vyživí, lež aj uznanie svojich spoluobčanov si získa. Takto vychovával aj dietky svoje. Ony boly pracovité, pobožné, podarené, každému sa ľubily, čo blaženou učinilo celú rodinku. Nejedem im závidel, keď videl, jako česne sa držia, a na radosť rodičov svojich vždy videnejšie zostávajú.

Mnoho radosti už okusili rodičia, keď sa niektoré dieťa ich, tak nevinne domov navrátilo, jako sa odebralo od nich. Kto by sa nebol tešil nad týmto, keď videli, že namáhanie ich není daromné, ale pekne ovocie prináša? Či rodičov najväčšiu odplatu není to, že sebe podobné dietky vychovali? Veď v týchto vidia budúcnosť svoju ktorá im milým učiní celý život. Každé takéto navrátenie rodinným sviatkom bolo, pri ktorom nesmel chybovať žiaden príbuzný.

Aj teraz sa takto tešili; prišiel Miško ich najmladší synáček s vandrovky, aby navštívil svojich rodičov. Už sa dávno nevideli; skoro tri roky uplynuly odtedy, čo zanechal rodičovský dom. Nepremenil sa vo mravoch svojich, v skromnom držaní, v usilovnom zameknaní a pobožnom chovaní: len jedine v postave svojej. Bol o mnoho drieďnejší, ako keď sa na vandrovku vybral; za tie tri roky vyriastol z neho pekný mládenec. Malé ľúčky, čistá tvár, pekne vyčesané do hora vlasy, iskrivé a čierne oči, milé ustečká, červené líca, ho takým láskavým učinily, že každý, kto ho videl, do neho sa zalúbil. A tie krásne šaty! Taký prišiel, jak nejakéto líškáľa syn.

— Pochválen buď p. Ježiš Kristus — rieknuť keď stúpil do izby.

— Na veky Amen! — odpovedal otec, ktorý sedel pod kachliami. — Pekne vítam! . . .

— Ďakujem. . . . Jakože sa tu máte? Zdraví ste?

— Oj ano! . . . Ale prosím s kým mám šťastie? Veru vás nemôžem poznať; takí páni málokedy chodia k nám.

Miško zostal ticho; nič nepovedal. Díval sa na otca svojho, jakoby ho cel cel odrazu prekvapil. Keď otec tiež zvedavo pozieral naň, a predsa ho nepoznal, teskno mu ostalo okolo srdca; bol by skoro plakal. Už myslel, že ho len pozná jeho milý otec, ale darmo. Ozval sa teda on takým milým detinským hlasom, jako kedysi, keď bol doma:

— Ale tatinko môj! nepoznáte ma? . . . Veď som ja Miško váš syn; či ste už zabudli na mňa;!

— Ach vítaj! vítaj! Miško môj! — vykriknul otec, a obejmúc synka svojho pobožkal.

— No veru krásne tatinko môj! ani ma len nepoznáte!

— Nuž keď si už tak vyriastol dieťa moje, ktože by ťa poznal; veď si bol o mnoho menší, keď si odošiel z domu. . . . Pozriho len jaký si vyriastol! Ja bych ťa veru nebol poznal nikdy.

— Tak je to tatinko môj; časy sa menia a my sa meníme s nimi. A kde že je mamička? Kde je Karlík, Ondriš a Hanka? . . . Či sú už osirotení?

— Ale čoby! Všetko sa to kdesi vybralo . . .

Počkaj len, hneď pošlem pre nich . . . Marka! . . . Marka! Kdeže si? Utekaj chytré pre paniu do Zámočných, a poved' že Miško prišiel.

— Hneď, hneď starý pán — odvetila slúžka. A jak ich tam nebude, kde mám ísť?

— Tam ju najdeš isto — rieknuť na to Dobrovský — len utekaj; utekaj čím skôr.

Dievka vyskokom letela. U Zámočných sa až zľakli, keď pribehla taká udišená, že nemohla ani slova povedať. Dobrovského manželka hneď jej skočí a v ustrety a zvedavo sa pýtala;

— Čo je? . . . Čo je Marka? prečo si prišla?

— Prosím . . . Priš . . . priš . . . iel — zachtávala sa tu a nemohla nič vypovedať.

— Ale čo je? čo sa stalo? Vrav! Snáď sa niečo zle robí u nás?

— Nie; ale priš . . . prišiel . . . mladý . . . pán Miško.

— Čo za Miško? Ktorý? Jaký mladý pán?!

— Ale nuž váš syn Miško Pán ma poslali, aby ste išly čím skôr domov gazdinka.

— Teda Miško prišiel! . . . Miško? No keď je Miško, obracaj sa friško! . . . Zdraví sa tu majte všetci; utekam — odvetila v izbe sediacím a usilovala sa domov.

Miško a otec sa zatiaľ rozprávali o všeličom. Nebolo konca-kraja vypytovaníu; Miško chcel všetko hneď vedieť. Ani si nevydýchnuť, tak sa zvedavo vypytoval. Málo kedy mu písali z domu a preto tým zvedavejší bol; síce nie len toto, ale už to prvé videnie a stretnutie k takémuto niečomu privede človeka: veď sa dávno nevideli, jako by nebol býval teda zvedavý? Otec tým vď čnej vyprával, čím lepšie sa presvedčil, že je veľmi zvedavý. Keď sa ho tázal o svojich bratoch, jako sa majú, radostným pohľadom mu to najpeknejšie povypával.

— O! tí sú tiež veľmi dobré deti — vykriknul na konci — každého rád mám!

— Ale mňa teraz najradšie; pravda? tatinko môj! — pýtal sa Miško.

— Jakoby nie; veď ty si tu: ti sú ale preč; dobre že si už aj ty raz prišiel!

— A čož' píše Karlík? Janko? Ondriš? Jakože sa majú?

— Veľmi dobre Miško môj! — rieknuť na to Dobrovský — tí si neved'a prechvál'f. Károľ ten ti inšie nevie písať, len že mu je tak dobre, jako mu nebude nikdy.

— A Janko?

— Ten vo svojich učbách zahružený, vždy len také pobožné listy píše, jakoby už kázeň držal.

— A či to není pekne? On rodičom len o tom chce písať, na čo ho doma učili. Môžem povedať, tatinko môj! ten mne mnoho dobrého urobil, keď som bol pri ňom; vždy ma napomínal, aby som däl pozor na seba, a do zlých spoločností nechodil. Keby on nie, bol by som sa snáď celkom zkalil. Bol som na takom mieste, kde som sa môhol všetko zlo naučiť, a že som neupádal do ničeho špatného, to len jemu môžem ďakovať.

— Teda si ty taký synku môj, jakého som ťa vyprovadil z domu otcovského? Neztratil si svoju nevinnosť, ten najdrahší poklad mládeže? Nezkazil si sa, keď si chodil po tých veľkých mestách?! Ja som sa veru toho vždy obával!

— Pri mne sa nemusíte báť, otec môj láskavý — smužilým hlasom odpovedal Miško, lebo ja som sa toho pridržal, čo ste mi pri odobieraní povedali;

tie slová sa mi tak zaštepili do pamäte mojej, že ich nikdy nezabudnem. „*Buď čnostný synku, pobožný a bohobojný; nespúšťať sa Boha, a ani Pán Boh ta neopustí*“; toto ma cez celú vandrovku sprovádzalo, a nikdy som nemôhol zabudnúť na tie slová.

— No vidíš, jako je to dobre poslušným byť; teraz máš radosť z tvojho držania!

— Veru mám tatinko môj; ale Jankovi mám ďakovať snáď najviac, lebo ten keď sme boli spolu, ma tak presvedčoval o náboženstve, zdokonaľoval, prítahoval k sebe, že som sa nemôhol odtrhnúť od neho. On mi nejedon raz povedal, že len vtedy bude poriadny človek zo mňa, keď nestratím svoju nevinnosť a taký sa navrátim domov, jaký som odesiel . . . Ale ľafa už ide maminka!

— Ach vítaj Miško! Víťaj moje potešenie — radostným hlasom vykrikla matka a objala svojho synka.

Môžeme si myslieť, jakú radosť cítila matka teraz; ani nevedela od radosti, jako sa má rozprávať. Každú chvíľu začala o inšiom. Čo pozrela na Miška, to sa usmiala, jaký driečný chlapík vyriastol z neho. A keď počula o tom vyprávať, že je on taký dobrý, jako bol aj doma, že rád chodí do kostola, že sa nezabudnul modliť, že je dieťa ešte vždycky v mužskej postave, lebo nestratil svoju nevinnosť: skoro plakala od radosti; teraz sa naozaj cítila blaženou, lebo jej práca nebola darebná: aj tento synáček bol na česť a chválu rodičov.

— A jakože sa ti vodilo Miško? — tázala sa ho po dlhšiom rozhovore — zdravý si bol? Myslel si si ra nás?

— Jakoby nie mamička moja — rieknuť on — každý deň som bol doma, medzi vami v myšlienkách mojich. Niekedy keď som nemôhol spať, modlil som sa za vás všetkých domácich. Pán Boh požehnal vždycky prácu moju; kde som sa obrátil, všade mi bol na pomoci.

— A zdravý si bol cez ten dlhý čas?

— Jak buk; ja veru neviem čo je nemoc; to ale môžem tomu ďakovať, že som nelumpoval a zlých kamaratov obchádzal.

— Tak sa patrí dieťa moje! To je najlepšie. My sme veru nejedon raz, keď sme mali niečo lepšieho, na teba mysleli. Ani by si neveril, jako nám luto padlo keď si odesiel; každý deň sme ta volali k obedu a k večery. Tak ťažko sme zabudli na teba, že sa to ani vypovedať nedá.

— Ale neskôr ste celkom zabudli; pravda tatinko?

— Ešte čo? Miško! My sme teba nikdy nemohli zabudnúť; vždy si nám bol pred očami. Ja som sa nejedon raz modlil za vás všetkých, aj za teba, keď sa mi niečo zlého snivalo.

— Teda len vtedy? Ej to není dobre; ja som sa aj inokedy; skoro každý deň.

— No veď aj my — riekla na to matka — ale otec najviac vtedy, keď sa mu niečo takého snivalo. Však vieš, že on mnoho dá na sny; vždycky ma zobudil, keď mu také niečo prišlo, a potom sme sa mu-se i obidvaja modliť.

— To je dobre; ďakujem vám drahí rodičia, že ste sa takto o mňa starali. Nebojte sa aj ja budem mať starosť o vás; keď nie ináč aspoň s modlitbou Pána sa vám odslužím.

— Dobré dieťa moje, to nás teší — riekla matka — len buď vždy taký, jaký si bol do teraz.

S týmto dokončili rozhovor. Prišiel neskôr Ondriš aj Anička a chutne si zavečerali. Mnoho pekného sa

ešte porozprávali jedon s druhým. Na druhý deň, po- neváč bola nedela, Miško sa vybral do kostola. Tam sa zkrúšene modlil; potom navštívil svojho byvalého katecheta, ktorý ho s tou najväčšiou radosťou prijal. Veľmi bol obtešený nad tým, že Miško Dobrovský taký poriadny šuhaj zostal a nezabudnul na neho. Keď sa odebral, len to mu nakladal na srdco, aby bol taký dobrý a čnostný, jako bol do teraz. Miško sľúbil, že to čo sa naučil od neho v škole nikdy neopustí; za čo ho pán katechet tak vyznačil, jako málo koho: dal mu peknú modliacu knižku.

Keď prišiel po obedu z kostola, ponavštevovať všetkých známych; každý obdivoval jeho vďačnosť, skromnosť a zkusenosť, s ktorou rozprával. Nič pre-piatého nebolo u neho; všetko prirodzené a jedno- duché. Keď prišiel medzi kamarátov, ti ho vďačne prijali, niektorí ale poznamenali, že je z neho veľký svätúšek. Nad tým sa nezastavil; dobre vedel, že oni veľmi ďaleko stoja od neho, a preto ani nevedia pochopiť, jako môže byť niektorý takým mladíkom, jako je on; veď častiej pozierali do krčmy, ako do kostola.

Keď navštívil niektoré dievčence, tieto s tou najväčšiou radosťou ho prijali; on sa rozveselil a veľmi dobre ich zabavoval. Niektoré poznamenali, že takého mladého šuhaja ešte nevideli. V kostole je jak svätý, v spoločnosti, ale taký, že zabaví každého; a toto sa tak zalúbilo niektorým, že ho všade radi videli. On bol jediný, ktorý si u každého uctu vydobil. Netrvalo to dlho a priviedol k oltáru svoju najmilejšiu Betku Ronkay. Boli blažení a rodičia ich veľmi radi mali. Nejedon raz poznamenal otec, keď ich navštívil:

— Čnostný mladík je najdrahší poklad rodičov, lebo blaženou učiní nie len manželku svoju, lež aj ich, keď im v núdzi pomáha. *Ján Žilinský.*

OHYRNÍK

Autonomické voľby. V Budapešti v I—III. okrese gr. *Ferdinanda Zichyho* ako sa doteraz uzatvárať dá jednohlasne zvolia za kongressového vyslanca; v IV—VII. okresi br. *Aleksandra Barkóczyho*, VIII—IX. okresi ale grófa *Mikuláša Mórica Eszterházyho* tiež isto zvolia do katolíckeho autonomického kongressu. — My si zo srdca želáme, lebo to sú všetko bezžistní, zaslužení a vzorní katolícki mužovia. V posledných okresoch budú voľby 17., 18. a 19-ho tohoto mesiaca.

Jeho Veličenstvo náš kráľ je teraz vo Viedni. Po tieto dni bol u neho na audiencii ministerpredseda Bánffy, aby ai radu pri terajšom svojom nemilom postavení vypýtal.

Arciknieža Jozef na priehliadke. Arciknieža Jozef, ako hlavný veliteľ honvédstva 12. júla cez poludnie i so svojim sprievodom prišiel do Banskkej Bystrice, aby nad tam umiestnenými honvédmí prehliadku držal. Arciknieža na železničnej stanici slávnostne prijali. Začas tam pobudnutia bol hosťom biskupa Karola *Rímelyho*. — 13. júla popoludní o 1/25 hodine dorazil zase do Trenčína cieľom prehliad-

nutia tamejšieho pešieho honvédskeho pluku č. 15. Bol ubytovaný u podžupána Justina Barossa.

Krštenie v Malých Topoľčanoch. Pokrstenie vnučky arcikniežaťa Jozefa zavdalo príležitosť ľudu malotopoľčianskému a okolnému k prejavaniu svojej oddanosti a úklonnosti oproti členom panovníckej rodiny prechovávanej. Arciknieža Jozefa a arcikňažnú Klotildu, keď boli na ceste do Topoľčanov, vo Vrábliach a Zlatých Moravciach slávnostne vítali na nádraží, taktiež i knieža-primasa, ktorý na tom istom vlaku pricestoval. Arciknieža Jozef August na železničnom dvori vítal pár arcikniežsky a knieža-primasa, s ktorými sa potom na koči do kaštieľa viezol. Vtedy už tam boli arcikniežna Gizella, knažna Klemenína Koburg a Filip knieža kóburgské. Večer bol rodinný obed, na ktorom i primas účasť bral. Na druhý deň o pol dvanástej sa krst odbavoval. Manželka majora Szurecsányiho držala malú arcikňažnú nad krstelnicu, pokiaľ krstná matka arcikňažna Gizella ruky držala nad nemlúvniatkom. Na poludnie o jednej bol obed, po ktorom sa hostovia rozišli.

Nešťastie nemeckého cisára. Nemeckému cisárovi stať sa na lodi nehoda: padla priečka so stážna a poranila mu ľahko oko.

Obete sinka. Od dvoch týždňov strašné horúčosti panujú v Amerike v Sp. Štátoch. Následkom tohto v tomto mesiaci viac ako tisíc ľudí ochorelo a 350 zomrelo od slnečného úpalu. V mnohých miestach veľmi sa znížil počet smrtných pádov.

Socialisti vo Vatikáne. Voľaják „Nová Doba“ pýta sa „Kresťana“, čo povie na to, že v Ríme vo Vatikáne cirkevné peniaze „cirkevní mužovia“ pokradli? Nuž, a či neviete, vy socialisti, že tam viac svetských úradníkov ako kňazov? A potom, veď tá sa môžu aj socialisti vtisknúť, lebo tam tisíc a tisíc ľudí navštevuje obrazáreň a muzeumy. Pri príležitosti odkažte nám adresu toho zlodēja. Dotedy pokoj.

Škôldozorca v odpočinku. Jozef Lieber, štátny škôldozorca, dľa „Zólyomvármegyei Hirlapu“ na svoju prosbu po dlhom, prospešnom účinkovaní ide do penzie. Označené novinky píše, že účinkoval medzi ťažkými pomermi. — Vskutku medzi ťažkými pomermi účinkoval, veď on zavdal v'any príčinu v Detve ľudu, še ho spolu i so Zsilinszkým štátnym tajomníkom skoro ukameňovali. Chcel školy soštatnovaf, nuž zle mu to prešlo. Nech si za to dobre odpočine teraz, už ho nikto nebude bantovať.

Prijmutie žiakov do lesných škôl. Do odborných kráľ. uhorských lesných škôl v Királyhalme, Vadászerdöve, Liptovskom Hrádku a Görgény-Szt. Imre — kde učenie za 2 roky trvá — na školský rok bežiaceho roku v mesiaci oktobri započínajúci sa, viac žiakov prijmu, a síce zčiasťky na štátne, zčiasťky na vlastné útraty. Ďalšie podmienky zdelí obecne predstavenstvo, dľa 25. čísla noviniek „Földmívelési Érsesítő“, menovaných.

Či sú to tiež kresťania? Známo našim ct. čitateľom, že židovský rabín v Nových Zámkoch v škole umučenie so steny shodil. Pre tento výčin začali prosbu mešťania v Nových Zámkoch pred mestské shromaždenie, aby ho patrične potrestali. Nuž, čo sa mu s'alo? Mestská rada uzavrela, že visloví nad týmto počínaním rabínovým svoje polutovanie a že mu zápisnicu o tom došle. Tak sa to dokonalo. Mnohí čakali, že kráľ. notár Matej Laucsik v tejto

veci katolicstvo svoje dokáže, — avšak ten doma zostal. Smutné časy, keď si židia také veci dovoľia a keď sa im za to takéhoto trestu dostáva.

Požiar v Budapešti. V Luczembacherovom veľikom zbožovom sklade sa kukurica chytila následkom neopaternosti tam s ohňom pracujúcich klampiarov. Škoda je ohromná. Už päť dní horí, ohňohasičia ju nehasia, lebo by bola práca márna, iba na to dbajú, až sa rešťastie ďalej nešíri.

Z Majcichova, z prešporskej stolice nám píše: „V obci našej regál sa behom dvoch rokov už po tretí krát do árendy dávať bude, lebo silou mocou židia toto právo od kresťana odobrať chcú. Preto pracujú aby toto právo, — tojest vymenovanie toho dobrého trunku, čo kresťanom zo srdca dávajú, — oni obsiahli, a preto aj previedli, že sa znova zase po 3-tí krát do árendy dávať bude. Títo naši páni židia o inšiem nepracujú, len aby nás o náš kresťanský majetok doniesť môhli. Tu sa nachádza jeden žid, ktorý by chcel panovať nad kresťanmi jako dáky turecký baša, už by bol čas aby sa mu tí jeho rohy poodrážaly. — Nad všetkým tým sa ale naše obecenstvo predsa dobre drží, a všetko činí, aby to kresťan obsiahnuť môhol. mimo jedného „Judáša“, a ufáme, že sa aj pre budúce tak držať bude, a bolo by aj veľmo smutno, aby niektorí občani, ktorí majú vóta, sa za volaké sľuby pre židovskú stránku zaslepíť dali.“

Hnev Boží. V chotári Kamjonky (Špišská st.) po tieto dni zemiaky okopávali. Medzi prácou svárliava Anna Havrin čosi zabrdla do svojej kamarátky a preklínať ju — čo jej napadnutá vrátila. Anna Havrin jej na to vetila: Keby ťa hrom zabil! Ledva že kľajúca žena dokončila svoje preklínanie, z jasného neba hrom strelil popri nej a ju zabil. — Ľud v tom vidí súd Boží.

Socialisti vo Fraštáku. Nürrianske noviny „Ny. Sz.“ píše, že nedávno nepokrstení buričia chodili medzi železničnými robotníkmi vo Fraštáku. Recipovaným buričom podarilo sa robotníkov pobúriť, lenže potom žandári nie tých nepokrstencov, lež úbohých robotníkov začali priesledovať, bárs robotníci len svoju vyjednanú mzdu žiadali. Sjednali sa po 1 zl. 50 kr. denne, a po dvojtýždňovej práci nevideli ani krajciara, až konečne železnica po 90 kr. denne im platila. Nuž, keď s robotníkmi takto zachádzajú, potom nielen na Dolniakoch, lež i na našich Horniakoch ľahko rozšíri sa zbúra socializmu.

K rychtárskym voľbám. Zo Stražova pri Žiline nám píše: 7. apríla minúly 3 roky, jako sme nášieho pána rychtára vyvolili, a ešte podnes žiadneho chýru neočujeme o rychtárskej voľbe; a to tak stojí vo všetkých obciach, ktoré má červený notár pod svojou rukou. Ale veru ja viem prečo je to, zaiste pán slúžny nemá toľko žandárov, čo by potreboval ku rychtárskej voľbe. Musí si ich prvej kdesi nasbieľať; preto naša rychtárska voľba ešte spí. Veru je to len za komedia s tými rychtármi, keď ho pán slúžny naprotieň obci so žandarmi vyvolí.

Skočila do Váhu. Vo Fraštáku Elisabeta Čermák, 18. ročná dievčica 9. júni skočila do Váhu a utopila sa. Príčinou skútku jej nešťastného bolo to, že židovke, u ktorej slúžila, pri svade prst odhrýzla. Židovka zamdlela, dievča sa nalakalo a skočilo do vody. Je to nápadné a nie je na mieste, že kresťanské dievčatá za malú mzdu radšej slúžia u židov, nežli u kresťanov.

Lepšie mesto Žilina. Nedávno Julius Szalavszky, hlavný župan prešp. a trenčiansky, opätovne zjavil sa v Žiline, aby poriadky robil na ratúze (obecnom dome) žilinskom. Tiež i J. Bene, ministerský účtovník dlho pozeral žilinské obecné účty, lebo rozchýrilo sa, že daktoí páni v Žiline čudno a záračno gazdujú. Čo je vo veci, ešte nevysvitlo. Asnáď všetko bude v poriadku, veď vieme, že lepšie mesto Žilina.

Prekľali policajta. V Budapešti v Práter ulici viac murárskych robotníkov sa v jednej krčme pozde večer zabávalo. Keď vyšli z krčmi robili po ulici veľký krik, na čo ich prítomný policajt oslovil, aby sa ticho držali. Oni mu na to grobianiť začali, na čo keď ich on prísno oslovil, títo ho napadli a jeden ho nožom prekľal. Policajt už zomrel. Vinníkov hneď chytili a zatvorili.

Nešťastie na železniciach. Veľké nešťastie sa po tieto dni na železniciach prihodilo. V Dánsku sa jeden rýchlik so stojácim osobným vlakom srazil tak silno, že sa osem vozňov sdrúzgalo. Štyridsať ľudí zomrelo a šesťdesiat sú ranení. — Z Kassetu zase tú smutnú zvesť zdefujú, že 12. júla z Frankfurtu idúci rýchlik do jedného stojaceho vlaku vrazil. Tri osoby zomrely, sedemdesiatí ale väčším dielom ťažké úrazy utrpeli.

Vo studny utopený duchovný. Na ozaj smutným koncom zišiel zo sveta po tieto dni Peter Gecey pensionovaný farár obce Veľkej Géci v Sigmárskej stolici. Nešťastlivý stavec spadol do otvorenej studne na dvore fary nachádzajúcej sa a keď ho vytiahli, už bol mŕtvý. Pohrab mal pri veľkej sústrasti obci.

Pädesiat rokov v službe cirkve. V obci Söreg v Gemerskej stolici sa na zriedkavú slávnosť chystajú. Štefan Findura dekan-farár, zaslužený duchovný obce bude sláviť poistoročné jubileum svojho kňazstva, a 48-ročné obnovie tomu, čo je duchovným otcem veriacim tejto obce. Štefan Findura je nielen opravdový otec svojich veriacich, ale i vysoko vzdelaný muž a obetivý vlastenec.

Budapeštianski tehlári zase podujali prácu. Boli sme zdelili, že 20 tisíc tehlárov v budapeštianskych tehlárňach vypovedalo prácu. Jestli sa im stav so strany fabrikantov nepolepší. Fabrikanti im plat zvýšiť a druhé požiadavky splniť nechceli, preto v pondelok všetci, 20 tisíc, robotu odopreli. Avšak to dlho netrvalo — len do útorku. Nemali peňazí na chôvu a kvartýl, a preto musili zase do práce vstúpiť. Avšak i s týmto si trošku pomôhli na svojom trpkom položení. Fabrikanti zrušili takzvané kantiny (krčmi), kde musil robotník piť, čo bolo tým horšie, lebo patričný krčmár bol spolu i jeho dozorcóm a tak keď uňho nepil, zle s ným nakladal. Potom zrušili takzvané janči-bankóvky, pliašky, s ktorými si chôvu kupovať musili, avšak len tam a za tú cenu, kde to nariadené mali. Teraz si môžu dľa ľúbosti kde chcú a za čo chcú kúpiť. Nuž aj to je pokrok. — V Anglicku v Londýne 100 tisíc strojových delníkov zastavilo prácu, avšak tí majú aj potrebné peniaze na ten pád, jestli by za dlhší čas strajkovať musili, keď im žiadané podmienky fabrikanti nespĺnia. Št. Rakovszky, vyslanec podal interpelláciu na šnem pre tehlárov.

Mníšky na universite. Vlni otvorili budapeštiansku universitu i pre ženských poslucháčov. Avšak vlni spolu len päť ženských poslucháčov bolo na budapeštianskej universite. Teraz v septembri v

novom školskom roku počet ich sa zväčší, a síce v prvom rade s údoma s výučbou zaoberajúcich sa mníšiek. Posavád z troch mníškových vyučujúcich radov ustálili, že dvoch-dvoch členov pošlú na universitu osvojiť si vyššie vedomosti. Mníšky budú poslúchať filosofické vedy a universitná mládež doista bude proti nim vludná a úctivo sa chovať bude.

Smradľavý dudek. Pri pojednávaní o cukrovej odmene minister-predseda sa chválil, že je pyšný na svoju stranu. Rečník Szalay to odopieral a chcel to dokázať s rozprávkou o vtákoch, ktorá mu práve na myseľ prišla. Adalbert Kubík: Dobrí vtáci. (Smiech.) Szalay pokračuje v reči: Orlovi na rozum prišlo, že vo vtáckej riši novoty uvedie. Povolal veškeré vtáčstvo, kde potom každý vták predložil svoju výbornú vlastnosť. Razom vstane jeden vták, ktorého poctivé meno je: smradľavý dudek. Pýta sa ho orol-kráľ: — A ty čo chceš? — Pyšný som — odpoveda vták. — Na čo si pyšný? — Na to že smrdím — odpovedá tamten. — A prečo si na to pyšný, že smrdíš? — Nu, preto — vysvetľuje mu dudek — veď kebych nebol i pyšný na to, i vtedy smrdím. (Veľký smiech.)

Strielanie z kanóna bez dymu a hlasu. Z Parizu zdefujú, že tam istý Humbert francúzsky major vynášiel také kanóny (delá), čo pri výstreli nie len nedymia, ale ich aj ledva očuť. Už svoj vynález i vojenskému ministrovi predostrel, ktorý to vskutku zproboval a za také uznal. Pôvodca tohto vynálezu chce dostať i z Nemecka na to patent, avšak že to tam už od vlnajška znajú, lenže to pri vojsku ešte neupotrebili.

Dobří vtáci. Z Temešváru istý Jozef Schneider cestujúci agent ze sklennej fabriky väčšie summy spreneveril a ušiel. Teraz ho kurentujú. — Taktiež v Temešvári prišli na stopu istému Milánovi Zsivánovitsovi, účtovníkovi od špiritusovej fabriky, ktorý predtým na tisíce dluh narobil a potom do Srbska ufujazdil. Veritelia ho budú teraz pred trestným súdom žalovať.

Uprchlý defraudant. Poštový úradník Vogel 50-tisíc mariek obsahujúce peňažité listy pokradol v Dražďanoch, zkadial teraz na budapeštiansky hlavný kapitánsky úrad telegrafujú, že jestli by cez Bupapešť išiel, aby ho tu zatkli.

Smrtné zaucho. Vo Viedni jeden robotník s jedným zauchom zabil svoju svokru. Františ Lankóczy, 33 ročný, železničný kurič (hajcer), svoju svokru, ktorá ráno o 5. hodine domov prišla z nočného túlania, s úražlivými nádvkami prijal. Ženská mu odpovedať začala, z tohto povstala zvada, v ktorej ju rozhnevaný za dva razy tak uderil po tvári, že hneď na zem spadla a zomrela. Prievinnika chytili.

Lacné peniaze. Po tieto dni prišiel do Rákošpaloty jeden hlavnomestský človek a ukazoval tamejším gazdom jednu mramorovú platňu, na ktorej bola pädesiatka vykresaná. Hovoril, že lacno narobí bárskomu peňazí. Ľudia mu uverili a viacerí mu dali aj závdavok. Avšak polícia prišla tomu na stopu a vtáčka zatkla.

Smrť. Imrich Czápaly kňaz z radu Piaristov, pensionirovaný gymnasiálny direktor-profesor po dlhých bolesťach zomrel v Trenčíne v 78. roku veku svojho. 13. júla mal skvelý pohreb.

Spadnúť s rýchlika. Po tieto dni na rýchliku z Prešporku do Budapešti jachajúcom, medzi stanicami Udvard a Perbete smrteľné nešťastie sa prihodilo. V poštovom vozni vlaku cestujúci telegrafický úradník Anton Klein — nevedno ako — srátil sa s vozňom, a to tak nešťastlivo, že hneď dušu vypustil.

Napadnutie jedného vlaku. Medzi stanicami Doryslav a Drohoby akýsi lotri vyšrofovali šiny, a tak nešťastie by bolo nevystalo, keby to nebol vodca rušňa zradal, ktorý potom vlak zastavil. Lotrov stopujú dvoch ľudí zatkli.

Mor. Na Východe vždy ešte straší mor. Najrovššie sa objavil medzi pútnikmi, čo k ostrovám Červeného mora cestovali. Teraz ich už tu nepúšťajú Bulhárská vláda nariadila, že vrátených 49 bošňakov len vtedy prepustia, keď ich lekári náležito preskúmajú.

Pijavice Rusincov. Viac ľudí z Haliča a užgorodskej stolice zadalo žalobu u košického policajného úradu, že tam ľud nesvedomiti agenti do Ameriky svádzajú. Všetci im nasľubujú, veznú im peniaze pod opateru a potom zmiznú a tak nešťastní vystehovalci v cudzom svete bez groša zostanú. — Nasledkom tohto oznamu už aj dvoch vtáčikov chytili a poslali do chládku.

Stražovský rychtár. Píšu nám: Tento mesiac 4-ho sme popisovali hasy skrzevá katolícku samosprávu. Prvej ale chcem na vedomosť, cteným čitateľom dať, jaký je náš pán rychtár, pretože on ešte voždy s literáčinou razí jako ryba, ktorá je asi 14 dní vyhodaná na brehu. — Povedal nám, že on veru nemá kedy na katolícku samosprávu hlasy popisovať. No veru je to dosť smutno, keď on v nedeľnejší deň toľko práce má, no ale my to dobre vieme, dostane každú nedeľu toho „opravdivého“ tatara, zaiste má v ňom veľmi dlhé litánie. Preto nemal kedy hlasy písať. — Keby to bol pán Valérko Šmihalovský prišiel na žilinskú stáciu pivo dať a rychtárov na kočoch rozvážať: tam by veru aj náš pán rychtár ko bol pojachal; to by veru nebol povedal: že nemá kedy; tam by bol máľ dosť času, musím pravdu povedať, židi, luteráni, kalvíni tí sa nehanbia za svoju samosprávu, len náš pán rychtár sa hanbí! No veru je to len za pekné, náš pán rychtárko „opravdivý“ kresťan!

DOPISY.

Z VALČE (Turčianska stol.)

Vážna Redakcia!

Zriedkavej a veľkolepej slávnosti sme boli očitými svedkami dňa 4. júla v chráme našom valčianskom. V spomenutý deň slávil primicie svoje Veleb. p. Adolf Grosch novovysvätený kňaz biskupstva banskobystrického. Slávnosť táto presvedčila nás o tom, že duch katolícky u nás — navzdor rozširovaniu moderných náhľadov, a vzdor tomu, že i do našej obce 2 výtisky toho opravdivého prichádzajú — nie len že neklesá, lež zo dňa na deň mohútne sa

prebúda. Neobyčajný ruch, javil sa v spomenutý deň hneď ranajšími hodinami na celom okolí. Okolo 9. hodiny hrnuly sa nepočtené zá tupy ná ožného ľudu z celého okolia, tak že krátkym časom nie len priestory chrámové, ale i okolité miestnosti, prepĺnené boľ horlivými zástupami. O 10. hodine náš obľubený primiciant pod rukovodičstvom miestneho p. farára Karola Vejušsák s úplnou assistenciou, pri hlahole zvonov a nábožnom speve spolku sv. Ruženca sprevádzaný, vstupoval do chrámu Pánovoho, ktorý dnes vzľáštňou vkusnosťou skrz údiv ružencových peštrým kveľim prízdobený bol. Svolaním Ducha sv. započaly sa ducha prenikajúce úkony. Po sv. Evangeliume vystúpil na katedricu dôst. pán Matej Bátor farár sv. peterský, živými farbami ľčiac vznešenosť — ako tiež ťažké povinnosti stavu kňazského, vzľášte v terajších ťažkých časoch. Slzy roniace sa z očí shromaždeného zástupu, svedčily, že ľud náš vzdor všemožným nátlakom, verný je svojmu náboženstvu!

Pod slubami Božími na chore, mládež valčianská skrz miestneho organistu p. Františka Vojňak v speve dokonale vycvičená, pri sprievode hudby p. Ignáca Haco mohútne slávnosť túto povzniesla.

Vzľáštňu pochvalu zasľuži tiež p. Ján Ž. včik, ktorý pri ozdobení chrámu a udržaní poriadku medzi tak veľkým zástupom všeobecnú uznanlivosť si vydobyl.

Po ukončení služieb Božích, v byte farskom viac zdravic na Sv. Otca Leva XIII, na Dr. Karola Rimely biskupa, morndultora a primicianta vynesené bolo. Bže udel nám ešte viac takých slávností!

Pritomný.

SV. BENEDIK, (Tekovská st.)

Veľactená Redakcia!

Ačkolvek som od samého narodenia Vášho milého „Kreštana“ horlivým čitateľom, predsa z rášho mestečka som dopisu ešte nevidel, bár by sa od nás všeličo zaujímavého dalo písať! Preto reči na bok, a pero do ruky berem, aby ctené čitateľstvo aj o nás vedelo.

7. júla viac detí sa pri húskach, veselilo na kamienky (u nás cicky) ihrajúc, medzi ne prišiel jeden židovský asi 11-ročný krivonos a kamienky im vzal a porozhadzoval. Ponevác ale sa píše Kohn u nás ho len „koňom“ volajú okolití dedinčani, tak aj z tých detí mu povie 10-ročná Anna Prachár: ty koniča, čo nám nedáš pokoja? načo ju žid 3-razi uderil po hlave a išiel jej medzi husy a jednu jej kopnúl; dievča si pre hus idúc, židisko ju do chrbta uderil, že *mrtvá padla na zem!* Bolo vám to behania a bránenia, pokial doktorí nepovedali, že vraj nie od jeho ruky zomrela, že mala zomreť, a že od ľaku zomrela! Už či od toho alebo toho, — dosť na tom: že pod jeho rukou umrela. Budeme vidieť, jako v tej veci súdvinde? Boh poteš zarmutených rodičov!

Jako známo, aj u nás sme mali voľbu v zlatomoraveckom okrese, avšak vzdor tomu, že náš ľudový L'udvik Molnár má 634 hlasov väčšinu, predsa o 344 hlasov že vraj mal liberálny viac! lebo Molnárových 27 obcí nepustili k hlasovaniu, aj v našom mestečku boli 3 liberáli medzi nimi, a'e jeden taký, ktorý pred domom robieval búdičku na Božie Telo. Viac občanov upozornilo p. rychtára, že by máje t. j. haluzinu tam nedal zaviesť, lebo náš milovaný pán farár pod liberálnu strechu nepôjde. P. liberálny rychtár ale povedal, že kde on chce, že tam bude; keď sa už s processiou išlo, pred jeden ľudácky dom sa vyniesol už zavretou bránou prichystaný stôl a tam krásne-rúče sa odbavilo a, prichystaná búdička sa obišla.

V neďalekej obci, v Závade rychtárov syn asi 40-ročný začal na rozume pochybovať. Dali ho do špitála do Zlatých-Moraviec, jeden deň sa videl lepšie, pustili ho na jeho prosbu domov, a on hneď jak z mesta višiel, ta šiel do cintorína do budy a tam na ten štranok, čo mŕtvich do jamy púšťajú, sa obesil.

Z Orovnice zase chceli prejsť cez Hron, do Kevíc na jarmok, 1 vóz sa prekotil a istý Lukács asi 70-ročný aj Forgács 10-ročný chlapec sa utopili.

Krošniar.

ODKAZY REDAKCIE.

Ján Čachtičan: Dopisy bez udania pravého mena nebereme do ohľadu. — *X. Žilina*: Semper non possumus publicare scripta ex una eademque regione; oportet etiam aliunde missa publicitati tradere. Ale Horniaci prídu. — *Ján Žilinský*: Hoc idem. — *Šibeničák*: V budúcom čísle uverejníme, — *J. A. Kluha*. 125. W. Center St. Cleveland Ohio North-Amerika: Víťajte! len nám ráčte viacej písať o tých zlatých časoch a iných amerických záležitostiach. — *L'udvik Mešťanek v Dojči*: Už v predošlom čísli sme písali, že redakcia za inseráty není zodpovedná, a toho istého, o ktorom vy píšete, dobre poznajú, ako vidíme, aj u vás. Preto my nahľadom toho len to opakujeme: kresťania, kupujte len u kresťanov! — *O. D. v Rúrkách*: Ztadeto my to vykonať nemôžeme — dajte to statočnému kresťanskému pravotárovi do rúk. — *Jani učiteľ*: Srdečne ďakujeme; Vaš návrh do ohľadu vezmeme. Veru je tu druhý, ako je v evanjeliu: Abraham genui Isaac, Isaac autem Jacob, etc. — *J. R. Héthárs*: List ide. — *J. H. Lúčky na Liptove*: Prijmite náš srdečný vďak! — *Do Cace*: Úprimne ďakujeme. — *Krošniar*: Dostali sme. Prosíme i nabudúce. *J. Grajciar, Prešporok*: Vás sa to netýkalo. My sme len tých opomenuli, čo novinky odobierajú a oddávna neplatia. — *Sluhovia zo Sempczu v Prešporoku*: V budúcom čísle. — *Köpösd*: „Kreššana“ Vám každý týždeň od nového roku posielame; preto musí Vám ho voľakto nepovolný brat. — *J. M. Pobedin*: V nasledujúcom čísle príjde. Ďakujeme. — *P. P. Bojnice*: Žreby (losy) nevytiahty. — *Mnohým*: Sústredný krajský sklad sa vynachádza: *Budapest, IX. Ferenczkörút 16*; posiaľ židia a sluhovia židov nám všelijaké prekážky stavajú.

☞ Úctive prosíme ctených odberateľov „Kreššana“, ktorí na tento rok ešte nepredplatili, ráčili by predplatnú cenu čím skorej poslať, lebo bez predplatného, časopis im ďalej posielat' nemôžeme.

Redakcia a Vydavateľstvo

„Kreššana.“

Vrele prosíme ctených spolupracovateľov a dopisovateľov „Kreššana“, aby ráčili dopisy v nedeľu alebo pondelok poslať, ináč nemôžeme ich uverejniť v najbližšom čísle.

Spolu tu upozorňujeme ct. predplatiteľov na to keď niekto nedostane noviny, nech listovne alebo na korrešpondenčnej karte nepýta druhé, lebo to je nevnie a i útraty, lež nech ide na poštu a osloví pošťára, aby reklamoval noviny úradne on. To je povinný učiť každý pošťový úradník úplne za darmo. Keď by niektorý to nechcel urobiť, treba to napísať do žalobnej knihy, jaká musí byť na každej pošte, alebo v liste ho udat' u pošťovej, direkcii. Veď potom vykoná. Úradná reklamácia má ten osov, že pošťári väčší pozor dávajú na novinky a nerozhadzujú ich tak ľahkomyselne.

Obchodné zprávy.

1. Zbožie: Pšenica 7.50—8.15 zl. Raž 6.45—6.50 zl. Jačmeň na krm 4.40—4.50 zl. do páleníc 5.80—5.80 zl. na várku 6.50—8.00. Oves: 5.80—6.30 Kukurica: 3.45—3.60. Proso: 5.35—5.75. Vo Viedni každý mc. o 50 krov drahší.

2. Olejové zrná. Lanové semeno 08.75—09.50. Kopopné semeno: 08.55—09.00.

3. Strova: Veľká biela fizula 7.00—7.20; tmavá 8.00—8.40 okruhlá: 7.00—7.30, tarkavá 6.00—6.40. Šošovica 10.00.28.00. Hrach 8.50—13.00. Čistý 13.50—20.00 zl.

4. Kupecké zelinové plody: Mak 23—24. Burgyňa 1.80—2.00. Cibula 5.00—7.10. Cesnak: 19—25 zl. Petřelefem: 5.00—9.00. Paprika 135—140 zl.

5. Potrava: Seno. Lúčne seno. 2.30—2.80. Slama. Na postielanie: 1.30—1.45. Žup 1.50—1.65

6. Siatie: Červená datelina 26—32. Lucerna 35—42 zl. Jarní ladník 6.00—6.50 zl.

7. Hospodársky dobytok: Dovazeno bolo: asi 828 hospodárskych volov; 504 dojných kráv. Následovné boly ceny Výborná pára volov do jarma do 300—340 zl. Dojné kravy: za jeden kus 060—080 zl. Trh na ovce: Dovazeno bolo 1019 kusov oviec. Ceny: 12.50—15. zl. za páru, a 14—15 kr. za živý kilo. Sviňský trh: za kilogramm 14—17. V salašoch 0000 kusov bolo umiestnene.

8. Zverové dorobky: Med žltý kvapkaný: 26—30 s'. Vosk 164—165. Vajcá 40—50. Loj. Maslo I. 80—180 zl. II. 60—110 mc. Slanina 50.00—51.50, udená 55—00.56 zl.

9. Remeň funtový od 152—185 kl. tercy 135—156.

10. Kraviny vrázkované 165—175.

11. Telaciny barnavé 12—13 kl. 420—440.

Rozmary a žarty.

Krátka modlitba. Mladý manžel (prežrúc už ostatný kúsok zle navareného obeda): Chvala Bohu! Mladá žena (apaprčená): Čo si to povedal? Mladý manžel: Nič, len krátku modlitbu za obed!

Pekné okolie. On: No čo povieš stará, na to utešené okolie tu? Ona: Ja od prekvapenia ani hovoriť nemôžem? On: Čo!! Nuž teda ostaňme tu!

Výhlady na pomoc. Učiteľ: Janko, veru ty veľmi zle čítaš, a nemáš ty sestru, ktorá by ťa doma učila čítať? Janko: Nie, ale na jaseň mám jednu dostať!

Chladnokrevnosť. Zena: Rada bych škripala zubami od jedu!

Muž (k synkovi): Idz, Jožko, dones tie zuby mame, tam sú vo fujoku!

Musi mať podrezaný jazýčok.

— Prečo vodiš tvoju ženu tak často do divadla?
— Aspoň mi tam 3 hodiny mlčí!

Pokyn.

Mama: . . . Ach, pán sudca, keby som mala mať niekedy vnúčatá, tak ty som im nemôhla už lepšieho otca si priať, ako vy ste!

Uhorský ľud: G-óf Zichy! keď by som mal mať niekedy dobrobyt a skvelú dobu života, tak by som si lepšieho otca a vodcu neňhol priať, ako teba!

Mnoha žiada.

Veriteľ: Už od dvoch rokov, čo ma pitešujete smrťou vašho pána ujca, a kde nič tu nič! . . .
Dlžník: No, priateľko, azdaj ho mám otráviť?

Zodpovedný redaktor: Mikuláš Lepšényi.

Pánom Holičanom a obyvateľom na tom vidieku vrele odporúčame oznam pána ml. Löbla na prečítanie a prosíme, aby aj tým, ktorí niesú predplatiteľmi, ten oznam na prečítania ukázali, že by aj tí o tom sa dozvedeli.

Velebným farským úradom.

Tlačiareň „Svätého Gerharda“ s úctou na vedomosť dáva, že od týchto čias všetko cirkevné výtisky bude na sklade držať, a za najlacnejšiu cenu budú k dostaniu. Posávad na sklade sú k hneď sa môžu poslať: Testimonium Confirmationis 100 kusov 50 kr.

Výťah z krstnej matriky: 100 kusov 60 kr. — Smrtný oznam: 100 kusov 70 kr.

SOBÁŠNE A SMRTNÉ LISTY,

na jemnom silnom papieri: 100 kusov 1 zl. 20 kr.

Ďalej k dostaniu sú:

knížočky pre údy občianskych spolkov a knížočky spláčovace.

 Kus týchto 12 stranových knížočiek so silnou obálkou na osmorke predávame za 3 kr. okrem toho tlačiareň „Sv. Gerharda“ prijme jakékoľvek nariadenie, cirkevné, obecné a súkromné. Odtisky a odposielajú ich za najkratší čas, a za najlacnejšiu cenu; silný dobrý papier dáva a krásne vyhotovuje.

S úctou prosíme velebných pánov farárov, predstavených obcí, údy rozličných spolkov a každého katolíka, aby si od týchto čias tlačiarne výtisky nie v židovskej tlačiarne alebo v takej, ktorá nemá žiadnych zásad, kupovali, lež aby vyhľadali katolícku tlačiareň „Sv. Gerharda“, ktorá im vždy stojí na službu, a aby takto podporovali katolícku vec. Podajme si všetci ruky, vtedy sa budeme dobre mať.

Naša tlačiareň jakožto neohrozená zastupiteľkyňa katolíckych záujmov, bude sa s tým honosiť, jestli že požiadavkam v každom ohľade môže zadosť učiniť a si chválu získať od tých, ktorí si u nej kupujú.

S úctou

Budapešť, 1895. (VIII., Prater-ulica 44.)

Tlačiareň „Svätého Gerharda“.

Ct. p. Holičani a spoluobčania!

Kdo chce byť dobre a lacno poistení, kdo chce byť toho istý, že v páde škody bude mu náhrada

u úplnej summe bez krajciara srážky
vyplatená, ten nech sa dá poistiť len

u mladého pána LÖBLA v Holiči.

Ktorý páni roľníci, ktorý v lany skrže pána Fertiga sa poistiť nechali o to žiadám, *aby ďalej u Hechta neplatily* a čím skorej skrže prepis ku mne prišli.

OZNAMY
PRE NAŠE NOVINY VYLUČNE
LEN VYDAVATEL'STVO
„KRESTANA“
PRIJIMA.

TLAČIAREN „SVÄTÉHO GERHARDA“

V BUDAPEŠTI, VIII. OKRES, PRÁTER-U. Č. 44.

úplne novovystrojená, katolícka tlačiareň hojne opatrená, najkúsnejšími francúzskymi písmenami, ktorá jakúkoľvek prácu, čo sa tlačí týka, od najjednoduchšej až do najkrásnejšej prijíma, a zato aj ručí.

Zvlášť vyzýva pozornosť preveleb. knazstva a obecných predstavenstiev na **úradné výťisky,**

ktoré rýchlo, vkusne a čo najlacnejšie rozposiela.

Mnoho peňazí
usporí každý hospodár, kto ý si svetochýrau

„amerikánsku váhu“
zadováži, s ktorou hospodár svoje zbožie a všetky druhy hospodárske výrobky, gazdina zase nakúpené a predajné domáce články ľahko a chytro odvážiť môže.

S *amerikánskou váhou* je jedno súrnu potrebu tvoriace hospodárske a domácnostné náradie zaplnené, a tým uškodeniam, ktorým po teraz hospodárske obecnstvo vystavené bolo, odpomôženo.

Preto odporúčanlivé je, aby u žiadneho riadneho hospodára nechýbalo. V Amerike je viac millionov takýchto váh v obchode.

Amerikánska váha je následkom ľahkej, bárs aj jedným diefatom spravovať sa mohúcej silnej železnej ústrojnosti úprave nevystavená.

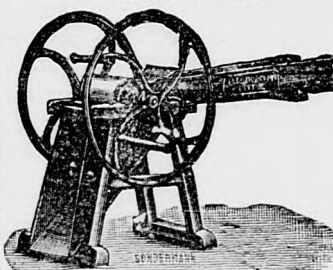
Cena spolu s upotrebným návodom ku pošte zadovázajúceho franko doposlaná
4 zl. 30 kr. — **Môže sa na nej odvážiť : 400 kg.**

Zadovážiť sa môže cestou pozatýmneho zaplatenia a (Nachnahme), alebo predbežným doposlaním penízi

u pána **Leopolda Sohra.**
Somogy Szill.

MICHAL TRESKOŇ

V Bytči (Nagy-Bittse, Trencsénmegye),

fabrika na hospodárske mašiny, odporúča pp. hospodárom žentúre, sečkovice, mlátačky, rajtáre, triery, rozsievačky, šrotovníky, struhadlá, mašiny na kapustu, mašiny na moržovania kukurice, pluh a brány, amer. hrable, mašiny na lámánie stro-movej kôry, mačkadlá na slad a borievky, cirkulárne pily, mangle na prádlo, decimálne váhy.

Obrazkové cenníky pošlem na žiadosť franko.